

"ฮัทสูอิโนะเดะ"

ธรรมเนียมชมพระอาทิตย์ขึ้นครั้งแรกของปี กับการสร้างรัฐในสมัยเมจิของผู้บุ่

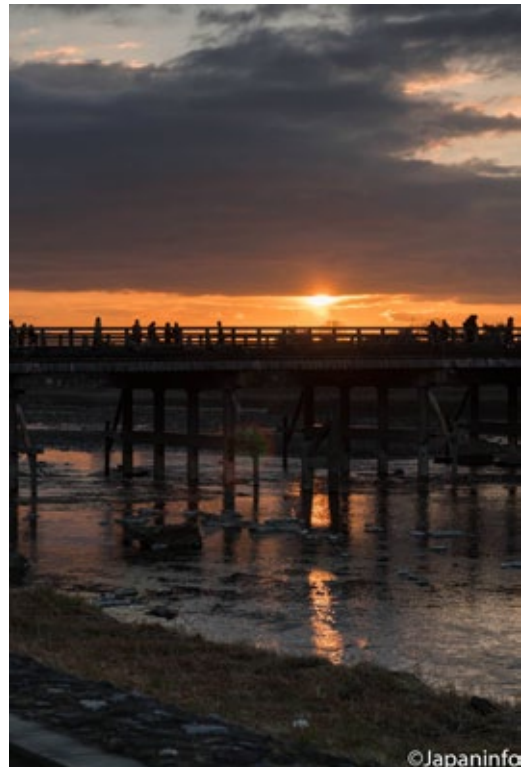
▲ พระอาทิตย์แรกของปีใกล้ปราสาทฮิเมจิ ชมได้จากบนยอดเขา Otokoyama ใกล้ๆ

กัญญา มัทสูโอะ

ท่ามกลาง ความหนาวเย็นในเช้าวันที่ 1 มกราคมของทุกปีที่อากาศแจ่มใส ตามขุนเขาริมทะเล หรือริมแม่น้ำที่สามารถมองเห็นพระอาทิตย์ขึ้นได้ชัดเจน มักจะมีผู้คนทุกเพศทุกวัย พากันไปรอชมพระอาทิตย์แรกของปี ตั้งแต่ก่อนสว่าง ยิ่งที่ใดพระอาทิตย์ขึ้นผ่านเสาโทริอิ ข้างปราสาทหรือแลนด์สเคปสำคัญ ก็ยิ่งเต็มไปด้วยผู้คนที่ไปจับจองตั้งกล้อง ตั้งแต่ก่อนตี 4 ตี 5 สถานีโทรทัศน์บางแห่งถึงกับถ่ายทอดสดพระอาทิตย์แรกจากยอดเขาสูงกันกว่า 10 นาที และทันทีที่เห็นแสงแรกของพระอาทิตย์ ผู้คนจำนวนไม่น้อยก็พากันพนมมือก้มศีรษะขอพรจากเทพเจ้า

การชมพระอาทิตย์แรกของปีรู้จักกันในนามของ "ฮัทสูอิโนะเดะ" ส่วนใหญ่จะชมกันในเช้าวันปีใหม่ แต่หากอากาศไม่ดีหรือไม่มีโอกาสชมในเช้าวันปีใหม่ พระอาทิตย์ขึ้นครั้งแรกที่เห็นในวันถัดๆ ไปช่วงปีใหม่ก็ยังถือเป็น "ฮัทสูอิโนะเดะ" อยู่เช่นกัน

ก่อนหน้านี้ ผู้เขียนเองเคยคิดว่าธรรมเนียมการชมพระอาทิตย์แรกของปีดังกล่าว มีมาแต่โบราณกาลแล้ว แต่เมื่อค้นข้อมูลดูแล้วกลับพบว่า ทั้งธรรมเนียมชมพระอาทิตย์ขึ้นครั้งแรกของปี และธรรมเนียมการไปกราบไหว้เทพเจ้าในปีใหม่หรือ "ฮัทสูโมเดะ" นั้นต่างก็เพิ่งจะมาเริ่มกันในสมัยเมจินี่เอง

▲ แสงอาทิตย์ที่ลอดมาจากก้อนเมฆก็สวยงาม

▲ ขอบฟ้าเริ่มมีแสงสีส้มของพระอาทิตย์ขึ้นในวันปีใหม่เรื่องรอง ผู้คนบนสะพาน Togetsu-kyo, Arashiyama ยังบางตาอยู่

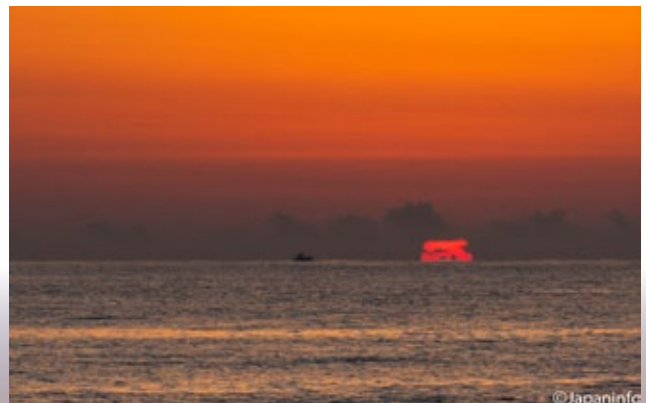

▲ แสงอาทิตย์แรกในเช้าวันปีใหม่ที่ฟ้าทอแสงงามสะท้อนลงบนผิวน้ำ

ว่ากันว่าผู้คนในเอโดะนั้น เริ่มทำมาหากินกันตั้งแต่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น ดังนั้นแสงอาทิตย์ยามเช้าไม่ว่าวันใดๆ ก็เป็นหนึ่งในชีวิตประจำวันของพวกเขา การคมนาคมก็ไม่ได้สะดวกเช่นทุกวันนี้ จะเดินทางไปริมทะเลหรือขุนเขาเพียงเพื่อชมพระอาทิตย์แรกของปี น่าจะไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลย อย่างไรก็ตามก็เป็นความจริงที่ว่าในสมัยนั้นก็มิมีนักนิยมไพรจำนวนหนึ่งที่ออกท่องเที่ยวไปตามขุนเขา และท่องเที่ยวทะเลทั่วประเทศที่ชื่นชมกับความงามของแสงอาทิตย์ยามเช้า

จากภาพวาดหรือเรื่องเล่าของคนเหล่านี้ ทำให้การชมพระอาทิตย์ขึ้น เช่น ที่ตำบลทากานะวะ ชิบะอุระ คันดะ ฯลฯ ในกรุงเอโดะได้แพร่หลายในหมู่คนทั่วไปบ้าง การชมพระอาทิตย์ในฐานะของ “ฮัทสุโมเดะ” จริงๆ นั้นเพิ่งจะมากลายเป็นธรรมเนียมของผู้คนทั่วประเทศเมื่อรัฐบาลเมจิได้เริ่มปรับปรุงประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก ในต้นศตวรรษที่ 19 เริ่มจากการประกาศเลิกใช้ปฏิทินจันทรคติที่ถือเอาวัน “ริตซุน” (วันแรกของฤดูใบไม้ผลิ) ราววันที่ 2 หรือ 3 กุมภาพันธ์เป็นวันปีใหม่ดั้งเดิม หันมาใช้ปฏิทินสุริยคติที่ถือเอาวันที่ 1 มกราคมเป็นวันปีใหม่สากลแทน รัฐบาลเมจิ จำเป็นต้องเติม “ความขลัง และความเป็นสิริมงคล” ตามความเชื่อดั้งเดิมของผู้คนเข้าไปในวันปีใหม่สากลนี้ด้วยธรรมเนียมที่อิงความเชื่อเก่าแก่

ธรรมเนียมการไปกราบเทพเจ้า เพื่อขอพรปีใหม่ในเช้าวันที่ 1 มกราคม ก็เป็นหนึ่งในธรรมเนียมเพื่อสร้างความขลังให้กับวันปีใหม่สากลที่ไม่นานนักก็แพร่หลายไปทั่วประเทศ และยิ่งเมื่อญี่ปุ่นรบชนะจีนในปีค.ศ.1894 ตามด้วยชนะรัสเซียในปี 1904 รัฐบาลเมจิกยิ่งระดมสร้างความเชื่อในหมู่ประชาชนตามตำนานดั้งเดิมว่า ญี่ปุ่นเป็นชาติที่เทพามาเทราสุโอมิคามิ ผู้ถือกำเนิดจากพระอาทิตย์ทรงปกปักรักษา จากนั้นมาการกราบไหว้พระอาทิตย์แรกของปีหรือ “ฮัทสุโมเดะ” จึงเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ และกลายเป็นธรรมเนียมที่สืบทอดมาจนทุกวันนี้

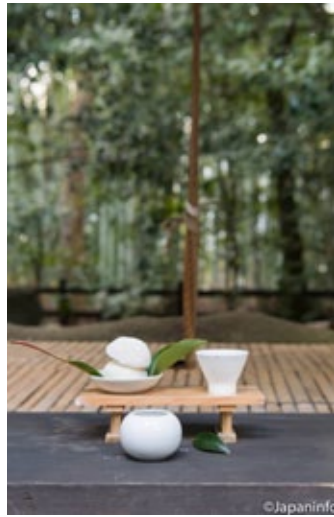
▲ แสงอาทิตย์สีแดงสดริมทะเลในจังหวัดวาคายาม่า

▲ ขณะกำลังรอแสงอาทิตย์เข้าที่ Hashigui-iwa จังหวัดวาคายาม่า

▲ ไม่ว่าจะเป็นศาลเล็กหรือใหญ่ พระชินโตที่ศาลจะนำเครื่องเซ่นปีใหม่ง่ายๆ ไปวางถวายเทพเจ้า

▲ ข้าวเหนียวโมจิกับเหล้าสาเกเข้าวันปีใหม่ที่ศาล Nonomiya-jinja, Arashiyama

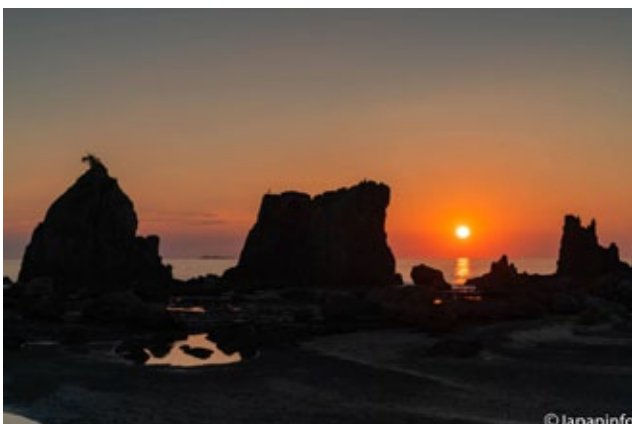

▲ ช่วงที่พระอาทิตย์โผล่พ้นยอดเขาใกล้ๆ ผู้คนเริ่มแออัดกันเต็มสะพาน

▲ แสงอาทิตย์ยามเช้าประทับใจไม่ลืมเลือน

หลายปีมานี้ แม้จะยังมีผู้คนที่พากันพนมมือกราบไหว้เทพเจ้า เพื่อขอพรยามเห็นพระอาทิตย์แรกของปีอยู่ไม่น้อยก็ตาม แต่หลังจากที่ SNS แพร่หลาย ตามแลนด์มาร์คชมแสงอาทิตย์เข้าหลายแห่งก็เต็มไปด้วยช่างภาพ และผู้คนที่พากันชูสมาร์ทโฟนถ่ายภาพแทนการพนมมือมากขึ้นบางคนถึงกับลงทุนเดินทางไปเกาะโองาสาวาร่าทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของกรุงโตเกียว ที่พระอาทิตย์

▲ แสงอาทิตย์ที่ Hashigui-iwa จังหวัดวาคายาม่า

▲ เมฆลอยมาปกคลุมจนฟ้ามีสีส้มงามจับใจ

ขึ้นเร็วที่สุดในประเทศ ในเวลา 6.20 น. นักโต้เขาทั้งหลายก็พากันปีนขึ้นฟูจิซัง เพื่อชมแสงอาทิตย์เช้า ในเวลา 6.42 น. คนไหนมีทุนทรัพย์หน่อย ก็จับจองเที่ยวบินชาร์เตอร์ไฟลท์พิเศษ ของสายการบินญี่ปุ่นที่พาบินวนรอบฟูจิซัง เพื่อให้ผู้โดยสารจากที่นั่งทั้งสองด้านของเที่ยวบิน เห็นพระอาทิตย์เช้าได้ชัดเจน ความศักดิ์สิทธิ์เริ่มลดลงเปลี่ยนมาเป็นความงดงามด้านท่องเที่ยวแทน

ไม่อาจคาดเดาได้ว่ารัฐบาลเมจิ ผู้ริเริ่มธรรมเนียมการกราบไหว้พระอาทิตย์แรกของปี จะพอใจกับการที่ผู้คนในญี่ปุ่นยังคงพากันชมพระอาทิตย์แรกของปีอยู่เช่นนี้หรือไม่ และหากพวกเขาเห็นภาพพระอาทิตย์แรกของปีบนโซเชียลใน SNS ของผู้คนที่แข่งกันโพสต์ให้เร็วที่สุดในเช้าวันที่ 1 มกราคมเช้าแล้ว พวกเขาจะมองเช่นใด

สำหรับผู้เขียนที่เคยชมความงามของพระอาทิตย์แรก จากเขาเตี้ยๆ ช้างปราสาทฮิเมจิ ในจังหวัดเฮียวโกะ และจากกริมสะพานโทะเงทสุเคียว แถบอาราชิยาม่ากรุงเกียวโตแล้วนั้น ยิ่งฟ้าทอแสงยามเช้างดงาม และยิ่งหนาวเย็นเท่าใด แสงอาทิตย์แรกที่เห็น ก็ยิ่งน่าประทับใจเป็นพิเศษ

